

ISSN 2524-0986

iScienceTM

АКТУАЛЬНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

ЖУРНАЛ

Выпуск 11(43)
Часть 2

Переяслав-Хмельницкий
2018

**АКТУАЛЬНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ**

ВЫПУСК 11(43)
Часть 2

Ноябрь 2018 г.

ЖУРНАЛ

Выходит – 12 раз в год (ежемесячно)
Издается с июня 2015 года

Включен в наукометрические базы:

РИНЦ http://elibrary.ru/title_about.asp?id=58411

Google Scholar

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=JP57y1kAAAAJ&hl=uk>

Бібліометрика української науки

http://nbuviap.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=journals

Index Copernicus

<http://journals.indexcopernicus.com/++++,p24785301,3.html>

Переяслав-Хмельницький

УДК 001.891(100) «20»

ББК 72.4

A43

Главный редактор:

Кокур В.П., доктор исторических наук, профессор, академик Национальной академии педагогических наук Украины

Редколлегия:

Базалук О.А.	д-р филос. наук, профессор (Украина)
Доброскок И.И.	д-р пед. наук, профессор (Украина)
Кабакбаев С.Ж.	д-р физ.-мат. наук, профессор (Казахстан)
Мусабекова Г.Т.	д-р пед. наук, профессор (Казахстан)
Смырнов И.Г.	д-р геогр. наук, профессор (Украина)
Исак О.В.	д-р социол. наук (Молдова)
Лю Бинцянь	д-р искусствоведения (КНР)
Тамулет В.Н.	д-р ист. наук (Молдова)
Брынза С.М.	д-р юрид. наук, профессор (Молдова)
Мартынюк Т.В.	д-р искусствоведения (Украина)
Тихон А.С.	д-р мед. наук, доцент (Молдова)
Горашенко А.О.	д-р пед. наук, доцент (Молдова)
Алиева-Кенгерли Г.Т.	д-р филол. наук, профессор (Азербайджан)
Айдосов А.А.	д-р техн. наук, профессор (Казахстан)
Лозова Т.М.	д-р техн. наук, профессор (Украина)
Сидоренко О.В.	д-р техн. наук, профессор (Украина)
Егизарян А.К.	д-р пед. наук, профессор (Армения)
Алиев З.Г.	д-р аграрных наук, профессор, академик (Азербайджан)
Партоев К.	д-р с.-х. наук, профессор (Таджикистан)
Цибулько Л.Г.	д-р пед. наук, доцент, профессор (Украина)
Баймухамедов М.Ф.	д-р техн. наук, профессор (Казахстан)
Мусабаева М.Н.	д-р геогр. наук, профессор (Казахстан)
Хеладзе Н.Д.	канд. хим. наук (Грузия)
Таласпаева Ж.С.	канд. филол. наук, профессор (Казахстан)
Чернов Б.О.	канд. пед. наук, профессор (Украина)
Мартынюк А.К.	канд. искусствоведения (Украина)
Воловык Л.М.	канд. геогр. наук (Украина)
Ковальська К.В.	канд. ист. наук (Украина)
Амрахов В.Т.	канд. экон. наук, доцент (Азербайджан)
Мкртчян К.Г.	канд. техн. наук, доцент (Армения)
Стати В.А.	канд. юрид. наук, доцент (Молдова)
Бугаевский К.А.	канд. мед. наук, доцент (Украина)
Цибулько Г.Я.	канд. пед. наук, доцент (Украина)

Актуальные научные исследования в современном мире // Журнал - Переяслав-Хмельницкий, 2018. - Вып. 11(43), ч. 2 – 150 с.

Языки издания: українська, русский, english, polski, беларуская, казакша, o'zbek, limba română, кыргыз тили, ჯჷჷრტუ

Сборник предназначен для научных работников и преподавателей высших учебных заведений. Может использоваться в учебном процессе, в том числе в процессе обучения аспирантов, подготовки магистров и бакалавров в целях углубленного рассмотрения соответствующих проблем. Все статьи сборника прошли рецензирование, сохраняют авторскую редакцию, всю ответственность за содержание несут авторы.

УДК 001.891(100) «20»

ББК 72.4

A43

УДК 505.8.02 (477.64),.../1917”

Сапун Тетяна Олександрівна
Мелітопольський державний педагогічний університет
ім. Б. Хмельницького
(Мелітополь, Україна)

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ГЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ ДО 1917 РОКУ

Анотація: *С целью систематизации истории геологической изученности Запорожского края осуществлен анализ геологического исследования основных этапов развития геологии в Запорожской области. Проведенные исследования охватывали период с древних времен включительно до 1917 г. Данные показали, что процесс становления геологии Запорожского края имел фрагментальный характер до начала полномасштабного комплексного бурения скважин.*

Ключевые слова: *этапы развития, Запорожская область, геологическое исследование.*

*Sapun Tetyana
Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky
(Melitopol, Ukraine)*

THE SYSTEMATIZATION OF THE GEOLOGICAL RESEARCH OF THE ZAPORIZHYE REGION UNTIL 1917

Abstraction. *The analysis of the geological research of the main stages of the development of the geology in the Zaporozhye region was realized with the aim of the systematization of the history of the geological knowledge of the Zaporozhye region. The conducted researches covered the period from the ancient times to 1917. The data were shown that the process of the formation of the geology of the Zaporozhye region had the fragmentary character before the beginning of the full-scale complex of the drilling of the wells.*

Key words: *stages of the development, Zaporizhye region, geological research.*

Накопичення відомостей про глибинні мінеральні елементи земної кори на території Запорізької області тісно пов'язано з повсякденною роботою людей, з пошуками нових корисних копалин. З археологічних розкопок ми дізнаємося, що починаючи з кам'яного віку людина стала використовувати певні види гірських порід для виготовлення знарядь праці. Такі знаряддя часто можна побачити у міських та районних музеях, а також на території національного історико-археологічного заповідника «Кам'яна могила». Відомо, що цілеспрямований обробіток приазовського піщанику зберігся у гротах «Кам'яної могили» шляхом нанесення петрогліфів [1, с. 21-56]. Перші гірські породи, які використовували на території колишнього Запорізького краю, були камінь та інші тверді породи. Так, у кам'яному віці (22-14 тис. р. до н.е.) техніка нанесення зображення передбачала використання твердих гірських порід

здатних залишати подряпини на озалізненому піщанику. Дещо пізніше стали видобувати самородні метали та руди, пошуки яких потребували накопичення певних відомостей. Тодішні народи (гуни, скіфи, сармати) вміли не лише знайти цінну сировину, але і володіли примітивною технікою лиття та обробки металів. Поступово з розвитком цивілізації збільшується потреба у повсякденному використанні залізних знарядь праці. Відповідно, населення краю набуває певного досвіду по видобутку та обробці металів, збагачується база геологічних знань. Однак зібрана кількість матеріалу була недостатньою для виділення життєво важливого окремого напрямку вчення. Тому геологічна інформація автоматично потрапляла до ряду природничих наук. Як самостійна наука геологія з'явилася порівняно недавно, близько 250 років тому.

В історії геологічних досліджень території Запорізької області можна виділити кілька етапів

Перший, донауковий (2-3 тис. до н.е. – XVIII ст.) етап – ознаменувався поступовим нагромадженням фактів шляхом спостереження. Здійснені перші спроби аналізу та синтезу зібраного матеріалу у працях відомих вчених: Геродота, Ксенофонта (400 рр. до н. е.), Ератосфена (III ст. до н.е.), Птолемея (150 рр. до н.е.). Так, Страбон (I ст. до н.е) перебуваючи на узбережжі Сарматського моря дійшов висновку, що Земля зазнає вертикальних рухів, завдяки чому виникають острови [1, с. 21-56].

Подальше вивчення геології Запорізької області пов'язані виключно з дослідженням берегової лінії в якості зручних гаваней для стоянки королівської флотилії Петра I. Звітна документація містить значну кількість даних зі складу гірських порід берегових схилів та їх нахилу. Розраховувалася можливість дрейфу під час стоянки судна у затоці. Дані дослідження підкріплюються детальними картами Азово-Чорноморського басейну.

У 1768-1774 рр. вивченням мінеральних багатств Таврійської губернії займався П.С. Паллас. За наказом Катерини II, яка активно цікавилася вивченням багатств Російської імперії, була організована фізична експедиція, головна мета якої полягала у виявленні наявності перспективних родовищ корисних копалин. Перебуваючи на території губернії, вчений знайшов значні поклади будівельних матеріалів (пісок, вапняк, глину та ін.), а у м. Мелітополь (1771 р.) виявив нові родовища мінеральних вод, які мали цілющі властивості.

У 1829-1834 рр. на території Таврійської губернії активно працював майбутній засновник Географічного суспільства П.І. Кеппін. Перебуваючи на території губернії вчений визначив склад поверхневих вод та умови їх формування [2, с. 40-45].

Палеогеологічні дослідження викопних видів представників флори та фауни Катеринославської губернії належать В.Л. Комарову. Вчений доводив, що пізнання рослинного та тваринного світу можливе лише шляхом виявлення історії генетичного розвитку, яка цілковито залежить від умов життя, палеоклімату, ґрунтового покриву та якості води. Пізніше дане вчення було покладено в основу принципу «Модельних груп» [3, с. 155-156].

У другому періоді (1878-1900 рр.) активно розвивається геологорозвідувальна справа, виконуються геологічні роботи по складанню десятиверстної геологічної карти. Вже у 1879 р. С.О. Конткевич дав перше детальне стратиграфічне розділення гірських порід, що складають криворізьку та Білозерську залізородні серії. В результаті проведених робіт російським

інженером-геологом виявлені масштабні поклади залізних руд, аспідних і залізиисто-кварцитових сланців, бурого вугілля, мрамору, граніту та інших корисних копалин, які пізніше послугували базою для розвитку металургійної, гірської і будівельної промисловості. У 1880 р. за результатами власної роботи була підготовлена перша геологічна промислова карта рудоносних районів.

Подальші геологічні дослідження Запорізької області пов'язані з обстеженням берегової лінії Азовського моря геологом М.І. Андрусовим та гідрогеологом Ф.Ф. Врангелем [2, с. 44-47]. Колектив учених застосував палеогеографічний аналіз з метою розроблення детальної стратиграфії неогену півдня Росії і України.

У 1889 р. Н.О. Соколовим була створена перша Загальна геологічна карта Європейської Росії, де на листу 48 картована територія мм. Мелітополь – Бердянськ. Геологом описано ряд розрізів свердловин, де виділені еоценові відклади, 2-й середземноморський, сарматський і меотичний яруси. Вперше надаються відомості по виявленню горючого газу Приазовського району. У 1895 р. Н.О. Соколов провів загальний опис лиманів Північно-Західного Приазов'я та пояснив умови їх походження, виявив передумови необхідні для формування кіс та піщаних наносів [4, с. 44-47].

Часткові дані по якісному складу поверхневих і підземних вод Запорізької області з 1887 по 1900 рр. містяться у працях головного гідрогеолога Таврійської земської управи Н.А. Головкинського. Професор склав карту природного водопостачання Криму де охопив територію майбутньої Запорізької області, наніс всі артезіанські колодці і розрахував межі поширення водоносних горизонтів. Н.А. Головкинський встановив закономірності розподілу фацій у просторі і часі, ввів у дію закон кореляції фацій. Гідрогеолог сформулював головні принципи осадконакопичення і показав залежність рельєфу і річкових терас від вертикальних рухів земної кори. Дані роботи відкрили новий етап у розвитку історичної геології, головне завдання якої полягало не лише у вивченні геохронології і стратиграфії порід, а й у реконструкції фізико-географічних умов.

Подальшим дослідженням поверхневих вод присвятив свої праці О.В. Комаров. Так, у статті гірського журналу 1893 р. розміщені дані пов'язані з першою згадкою про берегові схили Таврійських лиманів, виявлені умови їх формування та виконані прогнози на можливу перспективу видобутку ряду корисних копалин.

Період з 1900 по 1917 рр. характеризується практично повною відсутністю геологічних досліджень на території Запорізької області. Продовжувалося буріння ряду артезіанських свердловин. А у 1915 р. С. В. Константиновим вперше детально описані газоносні пласти кіммерійських відкладів.

Аналізуючи вище викладений матеріал ми доходимо висновку, що процес становлення геології на території Запорізької області мав фрагментальний характер і напряму залежав від регіонального розвитку промисловості та відповідного фінансування геологорозвідувальних робіт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Михайлов Б. Д. Мелітополь: природа, археологія, історія / Б. Д. Михайлов. – Запоріжжя: Дике Поле, 2002. – 280 с.
2. Північно-Західне Приазов'я: геологія, геоморфологія, геолого-геоморфологічні процеси, геоекологічний стан: монографія / Л. М. Даценко, В. В. Молодиченко, О. В. Непша та ін. Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Б. Хмельницького, 2014. - 308 с.
3. Князьков Ю. П. Запорізька область. Історико-географічний і топонімічний словник. – Вип. I. (Василівський, Вільнянський, Гуляйпільський, Запорізький, Новомиколаївський райони). – Запоріжжя: Тандем-У, 2004. – 155-156 с.
4. Державна геологічна карта України масштабу 1: 200 000, Центральноукраїнська серія, аркуш L-37-VII (Бердянськ). Пояснювальна записка. – К.: Державна геологічна служба, КП “Південукргеологія”, Приазовська КГП, 2004. – 138 с., рис. 15, додат. 6, бібліограф. 124 назви.